

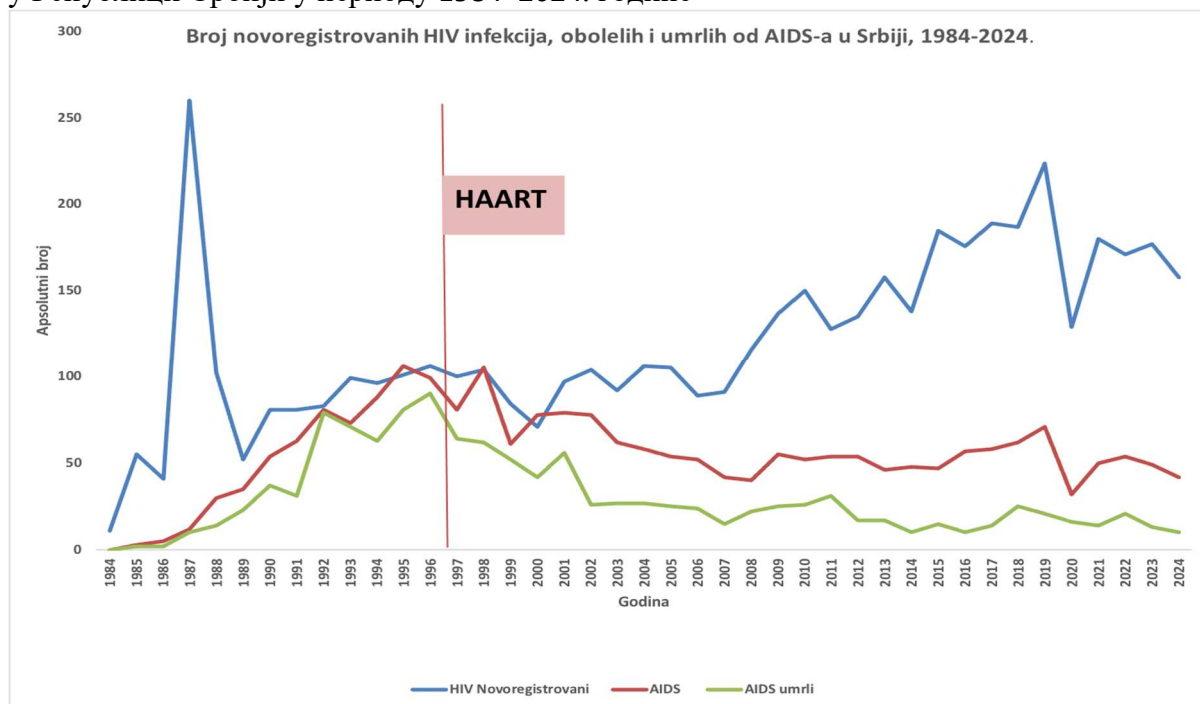
Епидемиолошке детерминанте HIV инфекције и AIDS-а у Републици Србији крајем новембра 2025. године

- Према подацима Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” од почетка епидемије, 1985. године, до 24. новембра 2025. године у Републици Србији су регистроване 5002 особе инфициране HIV-ом, од којих је 2288 особа оболелих од AIDS-а (46% свих регистрованих HIV позитивних особа), док је 1379 особа инфицираних HIV-ом умрло (1238 од AIDS-а, а 148 од болести или стања која нису повезана са HIV инфекцијом).
- Град Београд је најтеже погођен епидемијом, али у Београду се и тестира највећи број особа.
- У периоду јануар–новембар 2025. године дијагностиковано је и пријављено 99 особа инфицираних HIV-ом, што је за 9% мање него у истом периоду прошле године (109 особа).
- Међу дијагностикованим HIV+ особама у овој години код 16 особа је дијагностикован клинички AIDS, док је шест особа умрло од AIDS-а (једна особа више у поређењу са истим периодом 2024. године када је умрло пет особа).

Од 1997. године високоактивна антиретровирусна терапија (HAART) је доступна и бесплатна у Републици Србији, тј. сви трошкови лечења иду на терет Републичког фонда за здравствено осигурање за све здравствене осигуранике. Од 2008. године лечење HIV инфекције је децентрализовано, односно реализује се на Клиници за инфективне и тропске болести при Клиничком центру Србије у Београду, у Клиничком центру Војводине у Новом Саду, Клиничком центру у Нишу, а од 2009. године и у Клиничком центру у Крагујевцу. У периоду 2003–2024. године регистровано је осмоструко повећање особа инфицираних HIV-ом на лечењу комбинованом антиретровирусном терапијом (2678 особа крајем 2024. према 330 особа крајем 2003. године), што је условило да се од 2000. године региструје значајна редукција оболевања и умирања од AIDS-а (графикон 1).

С друге стране, од 2000. године региструје се и у нашој земљи пораст броја дијагностикованих особа инфицираних HIV-ом, при чему је у периоду 2015–2024. године дијагностикована 1804 особа инфицирана HIV-ом, што је за 49% више него у периоду 2004–2013. године када је дијагностиковано 1252 особа инфицираних HIV-ом. Овај пораст је свакако и резултат промоције значаја добровољног, поверљивог и бесплатног саветовања и тестирања на HIV, као и веће доступности ове услуге у здравственим установама, али и ван здравствених установа у заједници, посебно за особе са ризичним понашањем из кључних популација под повећаним ризиком од HIV-а.

Графикон 1. Број регистрованих HIV позитивних особа, оболелих и умрлих од AIDS-а у Републици Србији у периоду 1984–2024. године

Процене UNAIDS-а указују да је крајем 2024. године у нашој земљи 4100 особа живело са HIV-ом, од којих 500 особа, односно осмина није знала да је инфицирана HIV-ом. Знајући да HIV инфекција може дуги низ година протицати без икаквих знакова и симптома, једини начин да се открије HIV инфекција је да се особа која је имала неки ризик тестира на HIV. Свако тестирање на HIV треба да буде добровољно и поверљиво, уз обавезно саветовање пре и после тестирања, а у циљу пружања правих и стручних информација потребних да се донесе одлука да ли је прави тренутак за тестирање, али и да се препозна стварни ризик тј. ризично понашање које је особа практиковала или које и даље упражњава и да идентификује личне могућности за превенирање инфицирања HIV-ом у будућности. С друге стране, инфициране особе имају могућност да одмах по дијагностиковању HIV инфекције, без обзира на тренутни имунолошки и вирусолошки статус, започну лечење HIV инфекције које даје одличне резултате, како у свету тако и у нашој земљи. Захваљујући терапији HIV инфекција је хронично стање са којим се може квалитетно и дуго живети, али само уколико се правовременим и адекватним лечењем контролише репликација HIV-а.

Од 99 дијагностикованих особа инфицираних HIV-ом у периоду од јануара до 24. новембра 2025. године, 85 особа је из Београда (86%), 12 је из Војводине (12%), а једна десетина је из осталих округа централне Србије (девет особа, тј. 9%). Регистровано је 24 пута више мушкараца у односу на жене (95 мушкараца и четири жене). Већина дијагностикованих HIV позитивних особа је узраста 20–49 година (84 особа тј. 85%), односно свака трећа особа је узраста 20–29 година (29 особе тј. 29%). Најмлађа особа којој је дијагностикована HIV инфекција има 17 година, а најстарија 72 године. У односу на начин трансмисије, код 69 особа HIV је пренесен сексуалним односом без кондома (98% свих пријављених случајева са познатим начином трансмисије) од којих је 59 мушкараца који су пријавили ризичне сексуалне односе са другим мушкарцима (84% свих особа са познатим начином трансмисије). Регистрована је и једна особа која

инјектира дроге и којој је новодијагностикована HIV инфекција. У истом периоду за 29 особа није пријављен начин преноса HIV-а. У анализираном временском периоду свака шеста дијагностикована HIV позитивна особа је свој HIV+ статус сазнала у стадијуму клинички манифестног AIDS-а (16 особа тј. 17%), скоро две трећине особа код којих је дијагностикована HIV инфекција је била без икаквих симптома и манифестних знакова HIV инфекције (60 особа тј. 64,5%), а код девет особа HIV инфекција је дијагностикована убрзо након заражавања (10%). Скоро две трећине особа инфицираних HIV-ом (64%) које су дијагностиковане током ове године откривене су у стадијуму значајно нарушеног имунолошког система (тзв. „касни презентери” са бројем CD4 лимфоцита мањим од 350 ћелија/mm³). Ово указује да се и поред доступног добровољног, поверљивог и бесплатног тестирања на HIV праћеног саветовањем пре и после тестирања, у институтима/заводима за јавно здравље у 24 града у Републици Србији током целе године, као и у заједници, значајан удео особа инфицираних HIV-ом не тестира благовремено. То смањује могућност успешног лечења у циљу контроле HIV инфекције, односно спречавање оболевања и умирања од AIDS-а, као и превенције преношења HIV-а на друге особе.

Од 16 пријављених особа оболелих од AIDS-а у периоду јануар–новембар 2025. године, већина су мушкарци (15). У Београду је регистровано осам случајева оболевања од AIDS-а (50%), док је на територији Војводине нотирано пет случаја AIDS-а (31%). Највише оболелих од AIDS-а регистровано је у узрасној групи 30–59 година (15 особа тј. 94%), али је оболевање регистровано и код једне особе доби 20–29 година, односно узраст оболелих се кретао у опсегу од 29 до 59 година. По пријављеном начину трансмисије девет особа оболелих од AIDS-а (56% свих случајева) је регистровано међу особама које су инфициране HIV-ом незаштићеним сексуалним контактом, од којих је осам мушкараца који су пријавили ризичне сексуалне односе са другим мушкарцима (50% од свих оболелих са пријављеним начином трансмисије), а за седам особа начин трансмисије HIV-а није пријављен.

Шест особа умрлих од AIDS-а у периоду јануар–новембар 2025. године је регистровано у Београдском, Поморавском и Борском округу. Међу умрлима све особе су мушког пола. У односу на узраст умрли су били узраста од 34 до 60 година, једна особа је пријавила сексуални начин трансмисије, а код осталих начин трансмисије је остао непознат.